

บทคัดย่อ

โครงการวิจัย “รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการจัดการเรียนการสอนตามศักยภาพของบุคคล จังหวัดอุบลราชธานี ” มีวัตถุประสงค์เพื่อการค้นหา รูปแบบ แนวทางการสร้างและพัฒนาเครือข่ายโรงเรียน รวมทั้งการหนุนเสริมการใช้ทรัพยากร ร่วมกันเพื่อเพิ่มประสิทธิ ภาพ และประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนใน เครือข่ายที่มีการจัดการเรียนการสอนตามศักยภาพของบุคคลอย่างยั่งยืน

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จำนวน 2 โครงการได้ดำเนินงานคู่ขนานกันไปในลักษณะ “คู่แฝด” ได้ถูกนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ 2 โครงการ โดยโครงการแรก คือโครงการวิจัยนี้ และ โครงการ ที่สอง คือ โครงการ “นวัตกรรม เครือข่ายโรงเรียนเพื่อค้นหาและพัฒนารูปแบบการบูรณาการ การจัด การเรียนการสอนตาม ศักยภาพของของบุคคล ” ซึ่งดำเนิน การโดยผู้บริหารและครู ในพื้นที่โรงเรียน 5 แห่งในจังหวัด อุบลราชธานีและศรีสะเกษ โครงการแรก ดำเนินงานโดยอาจารย์มหาวิทยาลัยและนักวิชาการทั้ง จากภาครัฐและเอกชน ในนามของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น มูลนิธิประชาสังคม จังหวัดอุบลราชธานี (มปอ.) ทำหน้าที่หนุนเสริมโครงการที่สอง

ตัวอย่างประชากรได้จากความสมัครใจประกอบด้วยนักวิจัยในโครงการหนุนเสริมจำนวน 10 คน และคณะวิจัยในโครงการเครือข่ายโรงเรียนฯ ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร 5 คน และครูที่สอน ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 ในโรงเรียนเครือข่าย 5 แห่ง กรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนและ ผู้ปกครอง รวมทั้งสิ้นจำนวน 55 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เป็นเกิดขึ้นในสถานการณ์ปกติ หรือตามธรรมชาติ ใช้เครื่องมือที่ หลากหลายทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์ เชิงลึก การสังเกตชั้นเรียน การสนทนากลุ่ม การร่วมจัด กิจกรรม การประชุม การสรุป การเรียนรู้ และบันทึกการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเรียนรู้ ร่วมกัน การจัดกิจกรรมร่วมกัน (ในโครงการนี้จำนวน 34 กิจกรรม ในโครงการนวัตกรรมเครือข่าย โรงเรียน ๑ จำนวน 29 โครงการ) แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเตรียมการ ระยะปฏิบัติ และระยะ สรุป เผยแพร่ และรายงานผล กิจกรรมจำนวน 8 กิจกรรมในระยะเตรียมการเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อสร้างเป้าหมายร่วมระหว่างนักวิจัยในทั้งสองโครงการ เพื่อเตรียมปูพื้นความรู้และวิธีการที่จำเป็น สำหรับการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และเพื่อสร้างความรู้จักคุ้นเคยกัน กิจกรรมใน ระยะปฏิบัติ และระยะสรุป เผยแพร่และรายงานผลเป็นไปตามทฤษฎีแรงผลักดันและแรงดึง ด้วยการ

จัดกิจกรรมตามความต้องการของโรงเรียนเครือข่ายและตามที่นักวิจัยทีมหนุนเสริมเห็นว่าจำเป็นต่อการดำเนินโครงการวิจัย การดำเนินกิจกรรมตลอดโครงการใช้กระบวนการวางแผน กำกับติดตาม แก้ไขปัญหา/ปฏิบัติซ้ำ และการประเมิน โครงการหนุนเสริมใช้เวลา 2 ปี และโครงการนวัตกรรมเครือข่ายโรงเรียน ฯ ใช้เวลา 1 ปี 6 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้ข้อมูลที่เป็นคำพูดของผู้ให้ข้อมูลมาจัดกลุ่ม ตั้งชื่อกลุ่ม เลือกกลุ่มข้อมูลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และเขียนรายงานแบบบรรยาย ข ในการตรวจสอบความถูกต้องและน่าเชื่อถือของกลุ่มข้อมูลใช้การตรวจสอบยืนยันจากกลุ่มคนต่างๆ จากหลายกลุ่ม ในชุมชน

ผลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยในเรื่องแนวทางการสร้าง และพัฒนา เครือข่ายโรงเรียน ดำเนินการตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นก่อรูปก่อร่างสร้างเครือข่าย ขั้นสร้างความเข้าใจและเป้าหมายร่วมกัน ขั้นใส่ใจดูแลให้การสนับสนุน และขั้นผลิดอกออกผล

ในการสร้างเครือข่ายในโครงการนี้เริ่มที่ ผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน กล่าว คือ มีความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ในลักษณะเครือญาติ และเป็นเพื่อนสนิท มีทัศนคติ ความ เชื่อ และอุดมการณ์ที่เหมือนกัน ตกลงร่วมมือกันทำงานเป็นเครือข่าย ดำเนินการค้นหา ผู้ช่วยนักวิจัยในโรงเรียน โดยการกำหนดให้คณะครูที่รับผิดชอบระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิจัยโครงการนวัตกรรมเครือข่ายโรงเรียน ฯ สมาชิกได้ กำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ โครงสร้าง บทบาท อำนาจ หน้าที่ และมอบหมายหน้าที่ ตลอดจนจัดทำข้อตกลงหรือแนวปฏิบัติร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วยวัฒนธรรม คุณค่า และพันธะสัญญา และจัดทำปฏิทินการดำเนินงานร่วมกัน

ส่วนรูปแบบความร่วมมือในการบริหารจัดการเครือข่ายเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นรูปแบบที่มีลักษณะของการรวมพลังกัน มุ่งประโยชน์ต่อส่วนรวมเป็นหลัก เน้นความเท่าเทียมกัน การมีอิสระภาพ และการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การรวมพลังเป็นการอุทิศพลังกาย ความรู้ ความคิดและเครือข่ายส่วนบุคคลจากกลุ่มคนที่มีพื้นฐาน ประสบการณ์ ความรู้และศักยภาพที่แตกต่างกัน ทั้งอาจารย์และนักศึกษามหาวิทยาลัย ข ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และผู้ปกครองในโรงเรียนจากหลาย ๆ แห่ง โดยมุ่งผลประโยชน์เพื่อส่วนรวม ทุกคนมีสิทธิ์แสดงความคิดเห็นและวิพากษ์วิจารณ์เพื่อการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา และทุกคนมีอิสระในการตัดสินใจทำหรือไม่ทำตามมติเครือข่าย ลาออกหรือเข้าร่วมโครงการตลอดเวลา ส่วนภารกิจร่วม คือการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การจัดตั้งและพัฒนาการบริหารจัดการเครือข่าย และการขยายเครือข่ายพันธมิตร

บทบาทในการหนุนเสริม ประกอบด้วย บทบาทการเป็นผู้ให้ความรู้ ผู้ฝึกสอน ผู้อำนวยความสะดวก ผู้สนับสนุนการขยายภาคีเครือข่าย และผู้ประสานงาน สำหรับแนวทางการหนุนเสริม นั้น มีกิจกรรมและขั้นตอนที่สำคัญ ได้แก่ (1) การแนะนำให้ผู้รู้จักกระบวนการวิจัย (2) พากันคิดพากันทำ (3) ค้นหาและดึงศักยภาพปราชญ์และทรัพยากรอื่นในโรงเรียน ชุมชน และภาคีเครือข่าย มาใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน (4) คอยกำกับติดตามและแนะนำเทคนิค วิธีการที่เหมาะสม ให้ในลักษณะกัลยาณมิตรและฉันท์ญาติ (5) เต็มเต็มให้ในสิ่งที่ขาด (6) ทำทนายให้คิดสร้างสรรค์ (7) กระตุ้นให้เผชิญปัญหาอุปสรรคด้วยตนเอง และ (8) สนับสนุนให้ทำการประเมินผลเพื่อการพัฒนา

รูปแบบ กิจกรรมการหนุนเสริม มี 2 รูปแบบหลัก คือ (1) รูปแบบ กิจกรรมการหนุนเสริม ตามความจำเป็น เป็นรูปแบบกิจกรรมที่เน้นการให้ข้อมูล ความรู้ และเทคนิควิธีที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นหลัก และ (2) รูปแบบกิจกรรมการหนุนเสริมตามความต้องการเครือข่ายโรงเรียน ซึ่งเป็นรูปแบบกิจกรรมการหนุนเสริมด้าน ความรู้เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และวิธี ที่เกี่ยวข้อง กับการจัดการเรียนการสอนแบบ บูรณาการ การวัดและประเมินผล ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล การลงพื้นที่ที่หนุนเสริมการจัดการเรียนการสอนฯ การอบรมปฏิบัติการ เรื่อง ทฤษฎีสมองกับการเรียนรู้ ถ่ายสำหรับนักเรียน ถ่ายการเรียนรู้แบบ “บู” ผู้จัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการ และการอบรมปฏิบัติการเรื่องการทำแบบวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

ผลกระทบของการดำเนินงาน โครงการวิจัย ปรากฏอย่างชัดเจนในหลายมิติ ทั้งมิติด้านการปรับเปลี่ยนทัศนคติ แนวคิด ความเชื่อ องค์ความรู้ และวิธีการเรียนการสอนในตัวตนวิจัยในทั้งสองโครงการ มิติด้านการยอมรับงานวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของแวดวงวิชาการทั้งในท้องถิ่น และแวดวงวิชาการนานาชาติ มิติด้านการยอมรับของชุมชนต่อเครือข่ายโรงเรียนทั้งในชุมชนและนอกพื้นที่ที่โรงเรียนเครือข่าย 5 แห่งตั้งอยู่ ตลอดจน มิติด้านการขยายภาคีเครือข่ายในพื้นที่ใหม่

จากผลสำเร็จ ผลกระทบและข้อค้นพบจากโครงการวิจัยทั้งสองมีการสรุป อภิปรายและ ข้อเสนอแนะต่อทุกภาคส่วนที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา และการสนับสนุนทุนวิจัย

ABSTRACT

The study on “The Model of Cooperation Network for Developing Educational Quality Through Individual-potentiality Based Instruction in Ubon Ratchathani Province, Thailand,” aimed at seeking models and ways to establish and develop a school network. Also how to support resource sharing among the network members to encourage the efficiency and effectiveness of their individual potentiality and integrated teaching and learning instruction was the emphasis.

To achieve the goals, two participatory action research projects supported by the Thailand Research Fund (TRF) were conducted in parallel like a “twins”. One was this project, the other was “Innovation of School Networking for Exploration and Development of Individual-potentiality-based-and-integration Learning-instruction Model.” It was conducted by a team of school directors in five remote area schools, namely Ban Koo Muang (On Anukroh), Wat Ban Kor Wang, Ban Na Jan, Ban Nong Wai and Ban Phueng (Madhuli Prachasan). The first project, acting as the second project’s supporter, was conducted by a team of university instructors and scholars from both public and private sectors, under the name of the Research Institution for Local Community Development, Prachasungkom Foundation, Ubon Ratchathani Province (PFU).

The subjects, gained on a voluntary basis, included ten researchers in the supporter team and researchers in the school network project, i.e., five school directors, research assistants—teachers teaching grades 1-3, students in grades 1-3 in the target schools, school board committees, and leaders of the communities and parents. There were 55 participants altogether.

Natural phenomenon data were collected through observations, in-depth interviews, group discussions, activity accomplishments, meetings, after action reviews and records on sharing experiences. Together the participants planned and organized activities (34 in the supporter team and 29 in the school network) into three stages of preparation, field practice, and presentation and final report. In the preparation stage of the supporter team, eight activities were operated in order to promote the common goals in both teams, to provide knowledge and technique required for conducting a participatory action research and to make acquaintances between participants. In line with the push-pull theory the activities in the stages of field practice

and summary, presentation and final report were both required by the schools and essential for them to accomplish the research. The process as of planning, monitoring, problem-solving/repetition and evaluation were adopted throughout the project. The supporter project took 2 years and 1.5 years for the school network project.

The data was analysed by grouping the *In-vivo* data, labeling, selecting the data relevant to the objectives and reporting descriptively. To assure validity and reliability, the raw and analysed data were rechecked and confirmed by different groups of people in the target communities.

Results revealed an effective way of establishing and developing the school network. It involved 4 stages—network establishment, good rapport and common goal building, attentive supporting, and fruitful yielding.

The network establishment in this study began with school directors who had good relationships, a kinship/close relation. They shared common attitudes, beliefs and ideology. They agreed to work cooperatively in a network. They then ordered teachers at grades 1-3 to participate in their project as they selected students at these grades as their target group. Together the members established the network visions, goals, missions, structures, roles, functions and shared responsibilities. They agreed on regulations, including culture, values and commitment and prepared schedule.

The model of the network management for sufficiency development is involving around synergy, public benefits, equity and self-determination as well as doing participatory action research (PAR). A synergy occurs among participants with different backgrounds, experiences, knowledge and capabilities, i.e., instructors and undergraduates, school directors, teachers, students and parents from different schools and communities. The benefit of their dedication is for the public. It is a “knights of the round table” working. Everyone has the right to express ideas and/or make comments to improve the work/solve the problem. Also everyone can select to/not to follow the network agreement, and to quit/ to participate the project at any time. The common mission includes doing the participatory action research, the development of integrated teaching and learning instruction, the establishment and management of the network, and the expansion of the network.

The supporting role range covers an instructor, a coach, a facilitator, a network expansion supporter, and a coordinator. Methods of support include significant stages such as (1) Introduction to Research, (2) Thinking and Working Together, (3) Exploration and Implementation of Individual Capability, Intelligence and Other Resources in the School, Community and Network for Developing Integrated Teaching and Learning Instruction, (4) Monitoring and Friendly Introduction to Appropriate Technics and Techniques (5) Gap Fulfilment, (6) Challenging to Think Creatively, (7) Encouraging to Face the Problem, and (8) Evaluation for Development.

Model of the support involves two principles: (1) Activities essential for the completion of the project, centering on information, knowledge and tactics in conducting PAR. (2) Activities responding to the needs of the school network, involving academic supports on approaches, methods and teaching pedagogy on integration and individual difference measurement and evaluation. For instance, Teaching and Learning Instruction Support in Schools, Workshop on Brain Theory and Learning, Camps for Students, Camp on Learning Integratedly to Integrated Teaching and Learning Instruction, and Workshops on RUBRIC.

Impact of the study is prominent in many magnitudes, i.e., researchers' and participants' paradigm shifts and teaching and learning changes, local and international recognition on PAR, public recognition on the school network both inside and outside the target communities, and expansion of the network in new areas.

Based on the success, impact and results from the twin projects, summary, discussion and recommendations for every education provider and research fund are provided.